

STEPHEN FRY

MYTHOS

**MITURILE
GRECIEI
REPOVESTITE**

STEPHEN FRY

MYTHOS

MITURILE
GRECIEI
REPOVESTITE

Traducere din engleză de
Luminița Gavrilă

3
TREI

Cuprins

<i>Prefață</i>	9
ÎNCEPUTUL. Prima parte	19
Din haos	21
Primul Ordin	24
Al Doilea Ordin	26
ÎNCEPUTUL. Partea a doua	63
Înceștarea titanilor	65
Al Treilea Ordin	82
JUCĂRIILE LUI ZEUS. PARTEA ÎNTÂI	145
Prometeu	147
Pedepsele	166
Persefona și carul de luptă	186
Cupidon și Psyche	195
JUCĂRIILE LUI ZEUS. PARTEA A DOUA	229
Muritorii	231
Faeton	238
Cadmus	254
Născut de două ori	277
Cei frumoși și cei blestemați	292
Doctorul și corbul	299
Crimă și pedeapsă	306
Sisif	315
Hybris	336

STEPHEN FRY

Arahne.....	347
Alte metamorfoze	357
Eos și Titonus	375
Floarea tinereții	383
Echo și Narcis.....	390
Îndrăgostiți	407
Galateele.....	411
Arion și delfinul	427
Filemon și Baucis, sau ospitalitatea răsplătită	439
Frigia și nodul Gordian	448
Midas.....	451
Apendice	464
Postfață.....	473
Mulțumiri	482
Credite fotografice.....	483
Index.....	486

Prefață

Am avut șansa, copil fiind, să pun mâna pe o carte intitulată *Tales from Ancient Greece (Povești din Grecia antică)*. A fost dragoste la prima vedere. Deși am continuat să citesc cu plăcere mituri și legende aparținând altor culturi și popoare, aceste povești grecești aveau ceva care mă entuziasma. Energia, umorul, pasiunea, particularitățile și detaliile credibile ale lumii lor m-au fascinat din prima clipă. Sper că vor avea același efect și asupra voastră. Poate că o parte dintre miturile povestite aici vă sunt deja cunoscute, dar îi salut în mod special pe cititorii care nu s-au mai întâlnit cu personajele și poveștile miturilor grecești. Nu aveți nevoie de cunoștințe speciale ca să citiți această carte, pentru că ea începe cu un univers încă gol. Cu siguranță nu trebuie să ai o „cultură clasică” și nici să știi diferența dintre nectar și nimfe, satiri și centauri, ursitoare și furii. Nu există nimic academic sau intelectual în mitologia greacă: e absolut curioasă, amuzantă, accesibilă și surprinzător de umană.

Dar de unde au apărut miturile Greciei antice? Din încâlceala istoriei umane putem să desprindem firul culturii grecești și să mergem pe el, dar, alegând o singură civilizație și poveștile ei, am risca să pierdem din vedere adevărata origine a mitului universal. Peste tot în lume, primele ființe umane se întrebau ce surse de energie alimentau vulcanii, furtunile, mările și cutremurele de pământ. Sărbătoreau și venerau schimbarea anotimpurilor, procesiunea corpurilor cerești pe firmamentul nopții și miracolul zilnic al răsăritului de soare. Se întrebau cum au

început toate. Inconștientul colectiv al multor civilizații a spus povești despre zei mânioși, zei care mureau și renășteau, zeițe ale fertilității, divinități, demoni și spirite ale focului, pământului și apei.

Sigur, grecii nu au fost sigurul popor care a țesut o tapiserie de legende și tradiții din firele complicate ale existenței. Zeii Greciei, dacă ar fi să judecăm din punct de vedere arheologic și paleoantropologic, se trag din părinți cerești, zeițe ale lunii și demoni ai „cornului abundenței” din Mesopotamia — astăzi Irak, Siria și Turcia. Babilonienii, sumerienii, acadienii și alte civilizații de acolo, care s-au dezvoltat cu mult înaintea grecilor, aveau propriile povești și mituri populare despre creație care, asemenea limbilor ce le-au exprimat, își aveau obârșia în India și, coborând în preistorie, spre vest, în Africa, până la apariția speciei noastre.

Dar, de fiecare dată când spunem o poveste, trebuie să tăiem de undeva firul narativ ca să avem un punct de pornire. În cazul mitologiei grecești, nu e greu de făcut, deoarece ea a supraviețuit cu o bogăție de detalii, vitalitate și culoare care o deosebesc de alte mitologii. Ea a fost captată și păstrată de primii poeți și s-a transmis până la noi într-o linie neîntreruptă, aproape de la începutul scrisului și până în ziua de azi. Deși miturile grecești au multe în comun cu cele chinezești, iraniene, indiene, mayașe, africane, rusești, amerindiene, ebraice și scandinave, ceea ce le face unice este faptul că — așa cum s-a exprimat scriitoarea și mitografa Edith Hamilton — sunt „creația unor mari poeți”. Grecii au fost primul popor care a creat narațiuni coerente, o adevărată literatură chiar, pornind de la zeii, monștrii și eroii lor.

Arcul mitologiei grecești urmărește ascensiunea umanității, lupta noastră de a ne elibera de intervenția

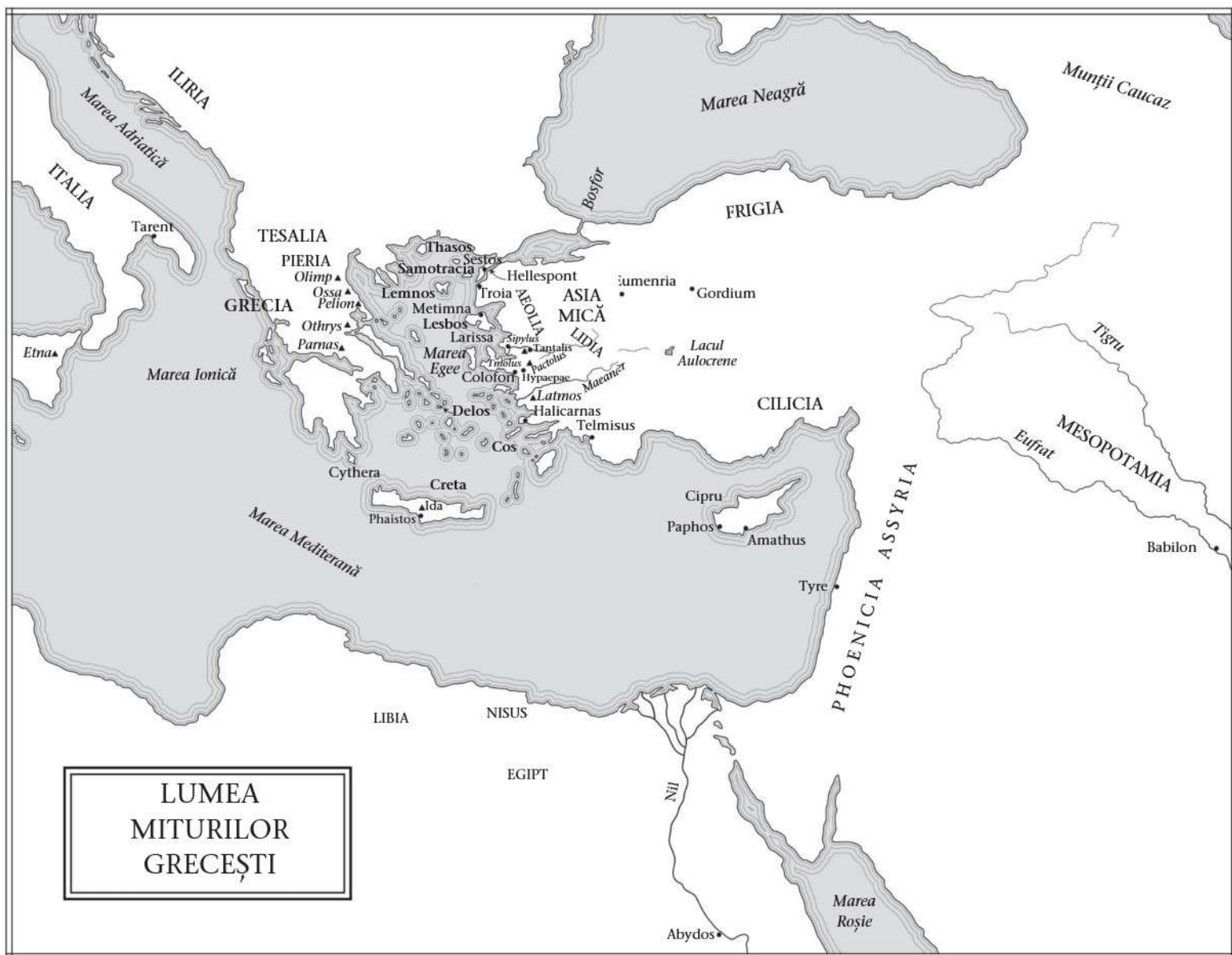
zeilor — de abuzurile lor, de ingerințele lor în existența noastră, de tirania lor asupra vieții și civilizației umane. Grecii nu s-au târât în genunchi în fața zeilor lor. Și-au dat seama de nevoia vanitoasă a acestora de a fi implorați și venerați, dar aveau convingerea că oamenii le erau egali. Miturile lor înțeleg faptul că cel care a creat această lume complicată, cu cruzimile, minunile, capriciile, frumusețile, nebunia și nedreptățile ei, trebuie să fi fost la fel de crud, minunat, capricios, frumos, nebun și nedrept. Grecii au creat zei după chipul și asemănarea lor: războinici, dar și creativi, înțelepți, dar și feroce, iubitori, dar și geloși, tandri, dar și brutali, miloși, dar și răzbunători.

Mythos începe cu începutul, dar nu se termină cu sfârșitul. Dacă aș fi introdus aici eroi ca Oedip, Perseu, Tezeu, Iason și Heracle, precum și detaliile războiului troian, cartea ar fi devenit atât de grea, încât nici chiar un titan n-ar fi putut s-o ridice. Și apoi, pe mine mă interesează doar să spun poveștile, nu să le explic sau să analizez adevărurile umane și resorturile psihologice care stau în spatele lor. Miturile sunt suficient de fascinante ca să se susțină singure ca narațiuni, având în vedere detaliile lor tulburătoare, surprinzătoare, romantice, comice, tragice, violente și fermecătoare. Dacă, descoperindu-le, vă veți întreba ce i-a împins pe greci să inventeze o lume atât de complexă și de bogată în personaje și întâmplări, și vă veți surprinde meditănd la adevărurile profunde pe care le personifică miturile..., ei bine, asta cu siguranță face parte din plăcerea lecturii.

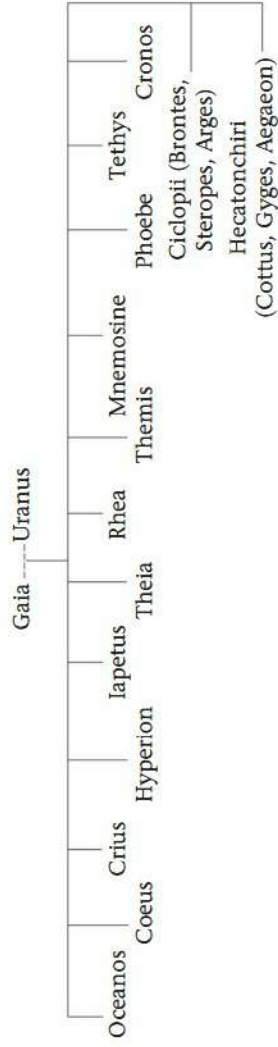
Și a te cufunda în lumea mitologiei grecești este o adevărată plăcere.

Stephen Fry

AL DOILEA ORDIN

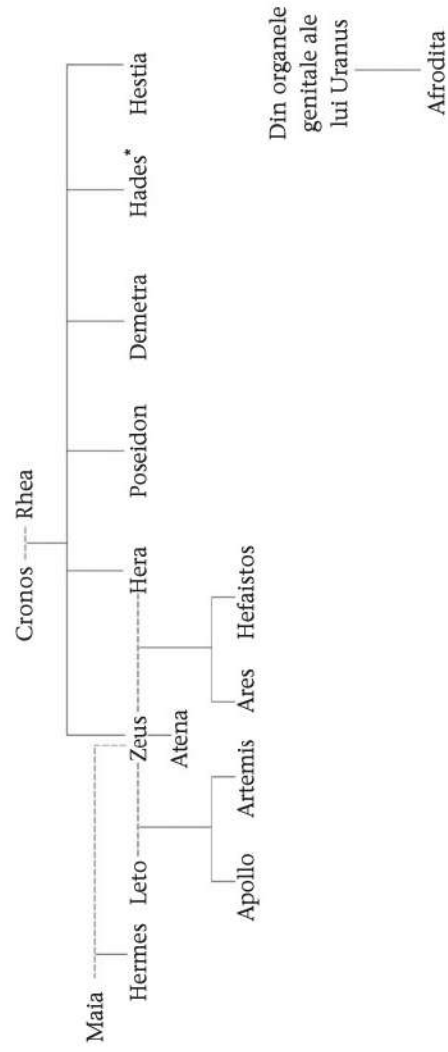
Din organele genitale

ale lui Uranus

Din sângele Gaiei și al lui Uranus

Eriniile Giganții Nimfele Afrodita

OLIMPIENII

* Propriu-zis, Hades nu este un olimpian, întrucât el trăiește în lumea subpământeană.

ÎNCEPUTUL

Prima parte

Din haos

În prezent, originea universului este explicată prin teoria Big Bang-ului, eveniment care a dat naștere brusc întregii materii, din care totul și toate sunt făcute.

Grecii antici aveau altă părere. Ei spuneau că totul a început nu cu o explozie, ci cu HAOS.

A fost Haos un zeu — o ființă divină — sau doar o stare de inexistență? Sau a fost, în sensul în care am folosi astăzi cuvântul, un fel de dezordine teribilă, ca dormitorul unui adolescent, dar mai rău?

Gândiți-vă la Haos ca la un fel de imens vid cosmic. Ca la o prăpastie sau un hău fără fund.

Nu știu dacă Haos a creat materia și viața din nimic, dacă a dat naștere vieții printr-un căscat, dacă a visat-o sau a făcut-o să apară în alt mod. N-am fost acolo. Nici voi. Și totuși, într-un anumit sens, am fost, pentru că toate particulele din care suntem făcuți au fost acolo. Este suficient să spunem că grecii au crezut că Haos a fost cel care, printr-o uriașă efortare sau un imens ridicat din umeri, prin sughit, vomă sau tuse, a inițiat lungul lanț al creației care s-a terminat cu pelicani, penicilină, ciuperci și broaște, lei de mare, foci, ființe umane, lei, narcise, crimă, artă, dragoste, confuzie, moarte, nebunie și biscuiți.

Oricare ar fi adevărul, știința de azi admite că totul este menit să se *întorcă* în Haos, botezând această soartă